

Ex-ministers Wivina Demeester en Mieke Vogels

“Zonder informele zorg is er geen sociaal weefsel”

Dubbelgesprek Wie kan beter zijn licht laten schijnen over 30 jaar Vlaams welzijns- en gezondheidsbeleid dan 2 voormalige ministers die de sector ook van een andere kant kennen? Een dubbelgesprek tussen Wivina Demeester (CD&V), minister in de jaren '90, en Mieke Vogels (Groen!), de minister die de welzijnssector de 21ste eeuw binnenloodste. **Tekst Eric Bracke | Foto's Jan Locus**

De zorg heeft de voorbije decennia een enorme groei gekend. Wivina Demeester en Mieke Vogels zien een positieve evolutie van residentiële naar ambulante en semi-ambulante opvang die samenvalt met minder bevoogding van de cliënt. Zijn er alleen positieve ontwikkelingen?

Mieke Vogels: “Vroeger was zorg een lokale zaak. De openbare onderstand en religieuze orden hielpen oude en gehandicapte mensen. In de jaren '60 werd welzijn een goed dat de nationale overheid voor iedereen moest voorzien. Daarna kregen we in Vlaanderen de keuzevrijheid tussen een openbaar en een religieus geïnspireerd initiatief. Ik heb het er moeilijk mee dat organisaties dat principe invoeren om te profiteren van de subsidiestroom. Met in het achterhoofd het plaatstekort in de gehandicaptensector is het argument van keuzemogelijkheid hypocriet. Daar zijn ze allang blij als er een plaats vrijkomt, kruisbeeld aan de muur of niet.”

Wivina Demeester: “Ik heb in '76 geparticipeerd aan de totstandkoming van de OCMW-wet. Het stigma dat aan de openbare onderstand kleefde, verdween maar langzaam. Ik bekijk de huidige situatie dan ook

positiever dan Mieke. Mensen kiezen nu in functie van de kwaliteit van de zorg. De zuil, voor zover die nog bestaat, is niet meer doorslaggevend.”

Vogels: “Maar als ethische vraagstukken aan de orde komen, staan mensen toch nog voor verrassingen. Dan stellen ze vast dat euthanasie in hun instelling onbespreekbaar blijkt. Vanuit het instellingsperspectief vrees ik echter dat we evolueren naar welzijnsholdings die niet transparant zijn. De ondoorzichtige geldstromen storen me als parlementslid. Toen ik minister was, hadden de Broeders van Liefde meer fondsen in hun patrimoniumvennootschap dan ik in mijn VIPA-budget (*Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden, EB*).”

Demeester: “Ik ben voor transparantie, maar een overheid is gediend met goed functionerende voorzieningen met een stevige structuur. Schaalvergroting van de organisatie en de bijbehorende synergie zijn een zaak van goed beheer. Het maakt

“In de geschiedenis van de zorg is er altijd spanning geweest rond de kwestie wie wat kan organiseren.”

Weliswaar.be | 33

1995

jan feb maart april mei juni juli aug sept okt nov dec

Luc Martens (CVP) wordt minister van Welzijn en Gezin, Leo Peeters (SP) wordt minister van Sociale Aangelegenheden en Wivina Demeester wordt minister van Volksgezondheid.

Mieke Vogels: "Vandaag moet het debat worden gevoerd over de kerntaken en functies van de mutualiteiten."

variatie in de zorg mogelijk. Benchmarking is goed voor de sector."

VERKOKERING, WACHTLIJSTEN EN SERVICEFLATS

Vogels heeft het wel vaker over de 'verkokering' van de welzijnszorg. Demeester vindt het een terechte bekommernis: "Zeker in de gehandicaptenzorg zijn soorten zorg ontstaan die niet met elkaar verbonden zijn. We moeten zoeken naar een formule om dat verband te leggen.

"Er moet een jeugdsanctierecht komen met minimum- en maximumstraffen, en met een herstelgerichte aanpak."

De gehandicaptenzorg is nog altijd sterk aanbodgestuurd. Er bestaat een vorm van apartheid: ofwel kies je voor voorzieningen

en het bijbehorende pakket ofwel kies je voor het Persoonlijk Assistentie Budget (PAB) of Persoonsgebonden Budget (PGB).

In het tweede geval ziet men je een beetje als een outlaw. De cliënt zou beide instrumenten moeten kunnen combineren, wat de afhankelijkheid van de voorziening ook minder groot maakt."

Demeester: "Ik ben vertrouwd met alle vormen van zorg in de gehandicaptensector. De vraag is of je de juiste en goede zorg kunt blijven ontwikkelen in al die diverse vormen. Diversiteit is positief, maar de zorg die verstrekt wordt, moet nodig en goed zijn." Vogels: "Als je op een wachtlijst staat, krijg je zeker niet de nodige, goede zorg..."

Demeester: "Tja, wachtlijsten. Het bestaan ervan is voldoende om ze te doen groeien. Als er een plaats vrijkomt in Huize Monnikenheide in Zoersel, gebeurt het dat sommigen op de wachtlijst zeggen dat het nu het moment nog niet is. En in de gehandicaptenzorg zijn de langere wachtlijsten ook een gevolg van de goede zorg en de omkadering. De mensen voelen zich goed in hun vel en dus blijven ze langer leven. 60% van de mensen in Monnikenheide zijn tussen de 55 en de 86 jaar oud. Vroeger was het ondenkbaar dat ze zo oud zouden worden."

Vogels: "Maar er bestaan ook wachtlijsten in de ouderenzorg. Alleen in Antwerpen staan 10.000 mensen op de wachtlijst voor een serviceflat."

Demeester: "Maar Mieke, waarom heb jij als minister niet meer ingezet op de serviceflats?"

Vogels: "Omdat de caritasvoorzieningen niet wilden investeren in serviceflats. Toen ik uw Serviceflats Invest erfde, was de stapel dossiers van OCMW's veel groter dan die van de caritasvoorzieningen. Ze bouwden liever aanleunwoningen via de achterdeur van de sociale huisvesting waar ze 60% subsidies kregen."

MINISTERS

Zowel Demeester als Vogels heeft de kans gehad om als minister de sector op het goede spoor te zetten. Demeester heeft in de gehandicaptensector onder andere de integratietegemoetkoming ingevoerd, naast een inkomensvervangende tegemoetkoming. Ze voltooide ook de verzelfstandiging van de gehandicaptensector met de oprichting van het autonome VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap). Voorts maakte ze de weg vrij voor de groei van de thuiszorg en, via de bevek Serviceflats Invest, de serviceflats voor ouderen. "Mijn droom was om het onderscheid tussen openbaar en privé, tussen OCMW en mutualiteiten zeg maar, op te heffen en de

Versnipperde projecten om het sociaal weefsel te versterken worden gestroomlijnd in de uitbouw van het Sociaal Impulsfonds.

1996

jan

feb

maart

april

14

mei

juni

juli

aug

sept

okt

nov

dec

zorg consequent op het juiste niveau te organiseren, maar de tijd was er niet rijp voor. Je kunt je afvragen of het vandaag logisch is dat OCMW's bijvoorbeeld nog ziekenhuizen beheren."

"Ik kan je volgen", zegt Vogels. "Ik heb als minister het decreet van de zorgregio's laten goedkeuren waarmee het zorgnetwerk moest worden opgebouwd. Dat was in het belang van de patiënt, maar CD&V heeft het later teruggeschroefd. Ook mijn plannen voor de versterking van de lokale dienstencentra werden door het recente woonzorgdecreet tegengehouden. Ik wilde in elke wijk een lokaal dienstencentrum. Voor meer zorg zou het lokaal dienstencentrum doorverwijzen naar nabije thuiszorgdiensten. Maar het woonzorgdecreet heeft alles wat met thuiszorg te maken heeft bij de regionale dienstencentra ondergebracht, die georganiseerd zijn per mutualiteit. Bij de regionale dienstencentra komen de mensen meestal later terecht, na doorverwijzing van een arts. De zorg is dus opnieuw gemedicaliseerd en verzuild. Het woonzorgdecreet is een cadeau aan de christelijke mutualiteit die over de meeste diensten beschikt voor ouderenzorg!"

Demeester: "Dit is een enge interpretatie. In de geschiedenis van de zorg is er altijd spanning geweest rond de kwestie wie wat kan organiseren. Mutualiteiten, welke het ook zijn, zijn sterke organisaties die zorg kunnen ondersteunen."

Vogels: "Mutualiteiten hebben een belangrijke rol gespeeld in onze gezondheidszorg, maar vandaag moet het debat worden gevoerd over hun kerntaken en functies."

DISCUSSIEPUNTEN

Als de overheid de zorgvraag niet kan volgen, mag de vrije markt dan bijspringen? De ex-ministers stellen vast dat een deel van de welzijnssector allang in handen van het vrij initiatief is. "De kwaliteit van de zorg moet worden gecontroleerd, maar het maakt niet uit wie de initiatiefnemer is. Het is de taak van de overheid te waken over de betaalbaarheid en de kwaliteit van de zorg", zeggen Vogels en Demeester nagenoeg in koor.

Over de jeugdzorg is Vogels resoluut: de bescher-

Wivina Demeester: "Diversiteit is positief, maar de zorg die verstrekt wordt, moet nodig en goed zijn."

mingsgedachte is totaal achterhaald. "Kinderen moeten rechten en plichten hebben. Er moet een jeugdsanctierecht komen met minimum- en maximumstraffen, en met bij voorkeur een herstelgerichte aanpak. En jongeren die zich in een problematische opvoedings situatie (POS) bevinden, moeten worden gescheiden van jongeren die een als misdrijf omschreven feit (MOF) hebben gepleegd."

Demeester meent, net als Vogels, dat de versterking van het sociale weefsel de uitdaging van morgen is. "Zoals Mieke terecht heeft gezegd, mag je niet alles professionaliseren. Als de informele zorg verdwijnt, gaat het canvas van je samenleving kapot." Vogels meent dat ook stedenbouw en woonbeleid een rol spelen in het versterken van het sociaal weefsel. "En architectuur", vult Demeester aan. "Men denkt te weinig na over wat de omgeving en de architectuur betekenen voor de mensen die er moeten wonen en verzorgd wonen."

► De lange versie van dit artikel kan u lezen op www.weliswaar.be

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

1997

Decreet kwaliteitszorg in de welzijnsvoorzieningen met nadruk op de effecten van kwaliteitszorg voor de gebruiker.

Decreet op de integrale kwaliteitszorg in de verzorgingsvoorzieningen.

25

feb

maart

29

april

mei

juni

15

juli

aug

sept

okt

nov

19

dec

Oprichting van Kinderrechtencommissariaat en aanstelling van een kinderrechtencommissaris.

Nieuw decreet op het algemeen welzijnswerk: voorzieningen krijgen de mogelijkheid om zowel residentiële als ambulante welzijnszorg te organiseren.

